

หลักสูตรบาลีไวยากรณ์ชั้นสูง

วิชาที่ศึกษา มี ๙ วิชา

๑. ไวยากรณ์ ศึกษากฎเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งถือว่าเป็นวิชาที่สำคัญที่สุดในการศึกษาภาษาต่างๆ ใช้คัมภีร์ปทรูปสัททิตเป็นแบบเรียน คัมภีร์ปทรูปสัททิตนี้เป็นคัมภีร์ไวยากรณ์สายกัจจายนไวยากรณ์ แต่งโดยพระพุทธชัยเถระ เป็นคัมภีร์ที่ไม่ย่อและไม่พิสดารเกินไป เหมาะสำหรับนำมาศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการที่จะศึกษาพระบาลี หรือศึกษาคัมภีร์ไวยากรณ์สายอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี
๒. คำศัพท์ หรือพจนานุกรมบาลี ใช้คัมภีร์อภิธานปิปปิกาเป็นแบบเรียน คัมภีร์อภิธานปิปปิกานี้ เป็นคัมภีร์ที่แต่งเป็นร้อยกรอง(คาถา)ล้วนๆ แต่งโดยพระมหาโมคคัลลานเถระ เป็นการนำคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกัน หรือเป็นไวพจน์กัน มาผูกไว้ในที่เดียวกัน พร้อมกับแสดงการวินิจฉัยเรื่องสิ่งใดด้วย
๓. ฉันทลักษณ์ ใช้คัมภีร์วृตโตทัยเป็นหลักสูตร คัมภีร์นี้แต่งโดยพระสังฆรักขิตมหาสามิเถระ เป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจรูปแบบ และประเภทของคาถาทั้งที่เป็นมาตราพฤติและวรรณพฤติ เพื่อนำความรู้ที่ได้นั้นไปเทียบเคียงตรวจสอบคาถาว่า ถูกต้องตามลักษณะของการประพันธ์ฉันทลักษณ์ ในประเภทต่างๆ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคัมภีร์หรือไม่ ซึ่งฉันทลักษณ์เหล่านี้ นักศึกษาจะสามารถพบเห็นได้บ่อยๆ ในพระบาลีและอรรถกถา
๔. อลังการศาสตร์ ใช้คัมภีร์สุโพธาลังการะเป็นหลักสูตร แต่งโดยพระสังฆรักขิตมหาสามิเถระ เช่นเดียวกับกับคัมภีร์วृตโตทัย คัมภีร์สุโพธาลังการะนี้เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมวิธีการจำแนกงานประพันธ์ในรูปแบบใด จึงจะจัดว่ามีศิลปะในการใช้ภาษา หรืองานประพันธ์รูปแบบใดที่จัดว่าขาดศิลปะในการใช้ภาษา โดยศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเสียง สำนวน ความสละสลวย หรือไม่สละสลวยในการใช้ภาษาในแง่ที่เกี่ยวกับคุณ และโทษในงานเขียนประเภทต่างๆ

๕. อภิธานมัตถสังคหะ ว่าด้วยการศึกษาเนื้อหาโดยย่อในพระอภิธรรม ว่าด้วยเรื่อง
ปรมัตถธรรม ๔ ประการ คือ จิต เจตสิก รูป และนิพพาน
แต่งโดยพระอนุรุทธเถระ ซึ่งวิชานี้จะช่วย ให้ผู้ที่ศึกษาพระธรรมวินัย
และคัมภีร์เนติปกรณ์สามารถเข้าใจ คัมภีร์เหล่านี้ได้สะดวกยิ่งขึ้น
๖. วินัย ใช้คัมภีร์กัณฑ์ชาตรีปกรณ์รตถกถาเป็นแบบเรียน แต่งโดยพระพุทโธสาจารย์
กัณฑ์ชาตรีปกรณ์รตถกถานี้ เป็นคัมภีร์อธิบายวินัยพระภิกษุทั้ง ๒๒๗ ข้อ
อันศึกษาเกี่ยวกับมูลบัญญัติ อนุบัญญัติ อาทิกัมมิกะ เป็นต้น
๗. เนติปกรณ์ คัมภีร์ที่ว่าด้วยวิธีการแนะนำการศึกษาพระไตรปิฎก อันเป็นแนวทาง
ไปสู่ความเข้าใจพระพุทโธพจน์ จึงเป็นตำราอธิบายพระพุทโธพจน์
โดยเป็นการประมวลเนื้อหาสาระจากพระพุทโธพจน์แล้วนำมาเรียบเรียง
อย่างเป็นระบบ ด้วยการจำแนกเป็นหาระ นัย และสาสนบัญญัติ
แต่งโดยพระมหากัจจายนเถระ
๘. การฝึกทักษะภาษาบาลี โดยใช้หนังสือธรรมบทอรรถกถา เพราะธรรมบท
อรรถกถา เป็นหนังสือที่รวบรวมเนื้อหาจากพระไตรปิฎกมาผูกไว้
เป็นเรื่องราว โดยพระพุทโธสาจารย์ เนื้อหาสาระของหนังสือ
นอกจากจะเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในพระไตรปิฎกแล้ว ยังมีส่วน
ที่เป็นคาถา อันเป็นพระพุทโธพจน์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
และอรรถกถาส่วนที่ใช้อธิบายคาถาปรากฏอยู่ด้วย ดังนั้น นอกจาก
เรื่องราวทางพระพุทโธศาสนาอันหลากหลายที่เคยปรากฏอยู่ในที่ต่างๆ
แล้ว ยังเป็นแหล่งรวบรวมการใช้สำนวนภาษาทั้งที่เป็นร้อยแก้ว
และร้อยกรอง เหมาะกับนักศึกษาจะนำมาใช้ เป็นเหมือนสนาม
ในการฝึกใช้ศาสตร์ทางภาษาด้านต่างๆ ที่ได้ศึกษามา ไม่ว่าจะเป็น
ด้านไวยากรณ์ หรืออรรถศาสตร์ เพื่อทำให้เกิดพัฒนาการ
ในการใช้ภาษาในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน และระดับที่สูงๆ
ขึ้นไปจนถึงพระบาลี อรรถกถา ฎีกา เป็นต้น

๙. ประมวลการฝึกใช้ทักษะทุกคัมภีร์ที่เรียนแล้ว สามารถนำไปใช้ได้ ดังต่อไปนี้

- (๑) ฝึกการใช้ไวยากรณ์(แปล/แต่ง/สัมพันธ์)
- (๒) ศึกษาการใช้คำศัพท์และวินิจฉัยลิงค์
- (๓) ตรวจคาถาหรือฉันท
- (๔) ศึกษาสำนวนภาษาในคาถาธรรมบท โดยผ่านคัมภีร์
สุโพธาลังการ
- (๕) ศึกษาข้อวินัยที่ปรากฏในคัมภีร์ธรรมบทอรรถกถา
ทั้งที่เป็นวินัยของพระภิกษุ สามเณร และวินัยของคฤหัสถ์
- (๖) ศึกษาองค์ธรรม โดยใช้หลักจากคัมภีร์อภิธัมมัตถสังคหะ
- (๗) ศึกษาวิเคราะห์ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม
ที่เหมาะสมในทางพระพุทธศาสนา จากคัมภีร์ต่างๆ ดังกล่าว
เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต
และประกอบกิจในทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม
และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

หลักสูตรการศึกษามาลีไวยากรณ์ชั้นสูง
หลักสูตร ๓ ปี (๖ ภาคการศึกษา)

ปีที่ ๑ ภาคการศึกษาที่ ๑/๒๕๕๗

๘๐๑	วิชา ไวยากรณ์มาลีเบื้องต้น	วิชาเสริม
๙๐๑	วิชา การฝึกทักษะภาษาบาลี ๑	วิชาเสริม
๑๐๑	วิชา ปหุรูปสัทธิ (สนธิ/นาม/อาขยาต)	วิชาหลัก

ปีที่ ๑ ภาคการศึกษาที่ ๒/๒๕๕๗

๒๐๑	วิชา อภิธาน์ปทีปิกา (คำศัพท์)	วิชาหลัก
๙๐๒	วิชา การฝึกทักษะภาษาบาลี ๒	วิชาเสริม
๑๐๒	วิชา ปหุรูปสัทธิ (ศึกษาอาขยาตต่อ) (กิตก์)	วิชาหลัก

ปีที่ ๒ ภาคการศึกษาที่ ๓/๒๕๕๘

๙๐๓	วิชา การฝึกทักษะภาษาบาลี ๓	วิชาเสริม
๑๐๓	วิชา ปหุรูปสัทธิ (ศึกษาสมาส/ตัทธิตต่อ) (การก)	วิชาหลัก

ปีที่ ๒ ภาคการศึกษาที่ ๔/๒๕๕๘

๙๐๔	วิชา การฝึกทักษะภาษาบาลี ๔	วิชาเสริม
๓๐๑	วิชา วุตโตทัย (ฉันทลักษณ์/กลอนบาลี)	วิชาหลัก
๔๐๑	วิชา สุโพธาลังการะ (อลังการศาสตร์)	วิชาหลัก

ปีที่ ๓ ภาคการศึกษาที่ ๕/๒๕๕๙

๙๐๕	วิชา การฝึกทักษะภาษาบาลี ๕	วิชาเสริม
๕๐๑	วิชา อภิธัมมัตถสังคหะ	วิชาหลัก

ปีที่ ๓ ภาคการศึกษาที่ ๖/๒๕๕๙

๙๐๖	วิชา การฝึกทักษะภาษาบาลี ๖	วิชาเสริม
๖๐๑	วิชา วินัย (กัณฑ์วิตรณีอรรถกถา)	วิชาหลัก
๗๐๑	วิชา เนตติปกรณ์	วิชาหลัก

หมายเหตุ

จบหลักสูตร มีนาคม ๒๕๖๐

รายละเอียดของแต่ละวิชา

๑๐๑ ปทรูปสัททิต (สนธิ/นาม/อาชยต)

คัมภีร์ปทรูปสัททิต เป็นคัมภีร์ไวยากรณ์ใหญ่สายกัจจายนไวยากรณ์ โครงสร้างของคัมภีร์ประกอบด้วยสูตร รุตติ และอุทาทธณ์ เบื้องต้นศึกษาเรื่องของสนธิ ว่าด้วยชื่อและการเชื่อมบทต่างๆ เข้าด้วยกัน เรื่องนาม การแจกบทนามด้วยวิภัติต่างๆ และเรื่องอาชยต ว่าด้วยการสร้างคำศัพท์กิริยา ที่ประกอบมาจากธาตุ + ปัจจัย + วิภัติ การศึกษาในช่วงที่ ๑ นี้ เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับอักษร และฝึกแปล/แต่งประโยคบาลีสั้นๆ

๑๐๒ ปทรูปสัททิต (กิตก/สมาส/ตัททิต)

ศึกษาไวยากรณ์ปทรูปสัททิต ซึ่งช่วงนี้ จะเกี่ยวข้องกับการให้คำจำกัดความของคำศัพท์ การสร้างคำศัพท์โดยผ่านการวิเคราะห์หรือการแสดงวงนัตถะ เริ่มตั้งแต่การสร้างคำศัพท์ขั้นที่ ๑ หมายถึงกิตก เป็นการสร้างคำ โดยมาจากธาตุ + ปัจจัย การสร้างคำศัพท์ขั้นที่ ๒ หมายถึงรูปของสมาสล้วนๆ หรือตัททิตล้วนๆ ได้จาก บท+บท = สมาส หรือ บท+ปัจจัย = ตัททิต ส่วนการสร้างคำศัพท์ขั้นที่ ๓ ถ้าการสร้างคำศัพท์นั้นเกิดจากตัททิต+นาม = สมาส หรือสมาส + ปัจจัย = ตัททิต ซึ่งทั้งสามกัณฑ์นี้ มีการวิเคราะห์ศัพท์เพื่อให้คำจำกัดความหรือความหมายของรูปศัพท์เช่นเดียวกัน

๑๐๓ ปทรูปสัททิต (การก)

เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาคัมภีร์ไวยากรณ์ จะศึกษาเกี่ยวกับวากยสัมพันธ์ ความเกี่ยวเนื่องของบทในประโยค ว่าแต่ละบททำหน้าที่อะไร และมีความเกี่ยวข้องกับบทอื่นในฐานะใด

๒๐๑ อภิธาน์ปทีปิกา (คำศัพท์)

คัมภีร์อภิธานัปปีพิกา เป็นคัมภีร์ที่แสดงเกี่ยวกับชื่อต่างๆ เป็นการรวบรวมคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกัน เป็นไวพจน์กัน มาไว้ในที่เดียวกัน โดยการผูกคำศัพท์เป็นร้อยกรอง(คาถา) ทำให้ผู้ศึกษาสะดวกต่อการจดจำและนำไปใช้ โดยเฉพาะในเรื่องของการแต่งฉันทซึ่งต้องการศัพท์หลากหลาย เพื่อให้เข้ากับคณะฉันทได้อย่างเหมาะสม

๓๐๑ วุตโตทัย (ฉันทลักษณ์กลอนบาลี)

ศึกษาเกี่ยวกับคาถาประเภทมาตราพद्यติและวรรณพद्यติ เป็นการศึกษาเพื่อตรวจคาถาและฉันท และฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองเป็นภาษาบาลี

๔๐๑ สุไพธาลังการะ (อลังการศาสตร์)

ศึกษาเกี่ยวกับการวินิจฉัยคำประพันธ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองในด้านสำนวนภาษา เสียง อรรถรสทางภาษา ที่เกี่ยวกับคุณและโทษต่างๆ เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงศิลปะในการใช้ภาษาบาลีได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๕๐๑ อภิธัมมัตถสังคหะ

ศึกษาพระอภิธรรม ซึ่งกล่าวถึงปรัตถธรรม ๔ ประการ คือ จิต เจตสิก รูป และนิพพาน เพื่อให้ศึกษามีพื้นฐานเกี่ยวกับพระอภิธรรม และนำไปเป็นอุปกรณ์สำหรับศึกษาพระวินัยและเนตติปกรณ์และพื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติกัมมัฏฐานต่อไป

๖๐๑ วินัย (กัณฑ์ชาตริณีอรรถกถา)

ศึกษาพระวินัย ซึ่งเปรียบเหมือนกฎหมายของพระภิกษุอันเป็นกฎระเบียบ ขอบบังคับ และขออนุญาตสำหรับพระภิกษุที่จะต้องปฏิบัติตาม เป็นการศึกษาความเป็นมาตั้งแต่มูลบัญญัติ อนุบัญญัติ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ องค์กรของอาบัติ และอนาบัติ เป็นต้น

๗๐๑ เนตติปกรณ์

ศึกษาคัมภีร์เนตติปกรณ์ ซึ่งเป็นคัมภีร์แนะนำแนวทางการศึกษาพระไตรปิฎก ว่าด้วยเรื่องหาระ นัย และสาสนบัญญัติ ซึ่งเหมาะกับนักศึกษาที่มีพื้นฐานภาษาบาลี

พระวินัย พระสูตร และพระอภิธรรม มาแล้ว เพื่อให้เห็นถึงความลึกซึ้งและการตรวจสอบ คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าเพราะเหตุอะไรสาวกทั้งหลายในอดีต เมื่อฟังธรรมะจากพระพุทธองค์แล้ว จึงสามารถบรรลุธรรมได้

๘๐๑ ไวยากรณ์บาลีเบื้องต้น

ศึกษากฎเกณฑ์ทางภาษาเบื้องต้น เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ทราบโครงสร้างย่อยๆ ทางไวยากรณ์บาลี ก่อนที่จะไปศึกษาไวยากรณ์ในระดับชั้นที่สูงขึ้น จะได้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น เป็นการศึกษเพื่อปูพื้นฐานก่อนการศึกษาไวยากรณ์ใหญ่ต่อไป

๘๐๑ การฝึกทักษะภาษาบาลี ๑

หลังจากศึกษากฎเกณฑ์ทางภาษาในระดับต้นมาแล้ว สิ่งที่จะทำให้ผู้ศึกษา เกิดความเข้าใจในไวยากรณ์ได้ดียิ่งขึ้น คือการนำไปใช้ เพื่อทำให้เกิดทักษะในการใช้ภาษา อย่างไม่รู้ก็ตาม การใช้ไวยากรณ์ในระยะนี้ เป็นเพียงการฝึกใช้ไวยากรณ์ในระดับต้นๆ คือเริ่มที่ให้เรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของประธานเกี่ยวเนื่องด้วยบทบาทกริยาก่อน แล้วจึงค่อยๆ ขยายความยาวของประโยคให้มีขนาดที่ยาวขึ้น มีองค์ประกอบของประโยคที่ค่อยๆ มีรายละเอียดมากขึ้น

๘๐๒ การฝึกทักษะภาษาบาลี ๒

เป็นการนำไวยากรณ์ในระดับที่สองมาใช้ศึกษารูปแบบของประโยคที่ขยาย ขนาดยาวมากขึ้น ความหลากหลายทางโครงสร้างของไวยากรณ์ โครงสร้างของประโยค ที่เปลี่ยนจากประโยคสั้นๆ มาเป็นประโยคที่มีเนื้อหาติดต่อกันภายในหนึ่งย่อหน้า จนถึงจบเรื่องที่ศึกษาทั้งเรื่อง โดยเรื่องราวเหล่านั้น นำมาจากพระสูตร ธรรมบทอรรถกถา ฯลฯ เป็นต้น

๘๐๓ การฝึกทักษะภาษาบาลี ๓

เป็นการนำกฎเกณฑ์ทางภาษามาใช้ในระดับที่ ๓ เป็นระดับที่สูงขึ้นมาอีกขั้น โดยมีการฝึกแปลอรรถกถาเพิ่มเข้ามา โดยยกพระบาลีขึ้นตั้ง ๑ บท แล้วนำอรรถกถา

ที่อธิบายข้อความนั้น มาศึกษาควบคู่กันไป หรือใช้อรรถกถาที่ปรากฏอยู่ในธรรมบทมาใช้ก็ได้

๙๐๔ การฝึกทักษะภาษาบาลี ๔

เป็นการนำไวยากรณ์ในระดับที่สามมาใช้ศึกษารูปแบบของประโยคที่ขยายขนาดยาวมากขึ้น ความสัมพันธ์ของบท หน้าที่ของบทต่างๆ ที่มีอยู่ในประโยค เรียกว่าเรียนเรื่องความสัมพันธ์ของบทในประโยค ทั้งสัมพันธ์ไทย และสัมพันธ์ภาษามคธ โดยนำเรื่องราวมาจากพระสูตร ธรรมบทอรรถกถา เป็นต้น มาฝึกแปลและสัมพันธ์

๙๐๕ การฝึกทักษะภาษาบาลี ๕

เป็นการนำไวยากรณ์มาฝึกใช้ในระดับที่สูงขึ้นไป โดยการฝึกแปลฎีกาของคัมภีร์ใดคัมภีร์หนึ่ง เพื่อให้เห็นโครงสร้างและวิธีการเขียนฎีกาของโบราณจารย์ โดยเป็นการเชื่อมโยงตัวบาลี อรรถกถา และฎีกา เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหาของพระบาลีบทนั้นๆ ยิ่งขึ้น

๙๐๖ การฝึกทักษะภาษาบาลี ๖

วิชานี้เป็นการฝึก โดยมีการฝึกแปลและแต่งเป็นหลัก เป็นการฝึกฝนการใช้ทุกๆ วิชา โดยฝึกการใช้ไวยากรณ์ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำศัพท์ การฝึกตรวจคาถา ตรวจฉันท การฝึกวินิจฉัยสำนวนบาลี การศึกษาวินัยที่ปรากฏในคัมภีร์นั้นๆ ไม่ว่าจะป็นวินัยของพระภิกษุ หรือวินัยของคฤหัสถ์ เพื่อโยงเข้าสู่การศึกษาปรมัตถธรรม เป็นการนำธรรมะที่ได้จากการศึกษาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติกัมมัฏฐานต่อไป

สมัครเรียนและติดตามข่าวสารการเรียนบาลี
มหาบาลีวิชชาลัย www.mahapali.com โทร 080 5592 885
สมัครเรียนภายใน ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗ นี้